

cesów wymiany ciepła, działania na rzecz rozwoju wydziału, a także dużą aktywność we współpracy z przemysłem.

Profesor Tadeusz Telejko jest związany z Wydziałem IMiIP od 1976 roku, kiedy to rozpoczął studia magisterskie na ówczesnym Wydziale Metalurgicznym na kierunku metalurgia. Ukończył je z wyróżnieniem w 1980 roku, a w 1988 roku obronił pracę doktorską na Wydziale Metalurgii i Inżynierii Materiałowej. Stopień doktora habilitowanego uzyskał w 2005 roku, a tytuł profesora w 2017 roku. W czasie swojej kariery zawodowej wykazywał dużą aktywność w działaniach na rzecz wydziału, uczelni i środowiska. Kierował zespołami badawczymi oraz był członkiem zespołów w wielu projektach naukowo-badawczych, które zaowocowały wieloletnią współpracą z firmami przemysłowymi i ośrodkami badawczymi w zakresie modelowania procesów cieplnych.

Pełnił w AGH wiele funkcji kierowniczych i organizacyjnych, między innymi kierownika Zakładu TCIOS, prodziekana ds. badań naukowych i finansów, a następnie dziekana wydziału IMiIP. Jego działalność znacząco przyczyniła się do rozwoju wydziału. Wspierał tworzenie nowych kierunków kształcenia, inicjował unowocześnianie programów istniejących kierunków studiów oraz modernizację laboratoriów. Przy jego udziale zostały rozszerzone kontakty międzynarodowe wydziału, między innymi z Hokkaido University w Japonii oraz EMPA – Swiss Federal Laboratories for Materials Testing and Research w Szwajcarii, skutkujące wymianą studentów, doktorantów i pracowników. Aktywnie działał na rzecz miasta Krakowa pełniąc funkcje doradcze w zakresie zarządzania energią przy prezydencie Krakowa. Był wielokrotnie nagradzany za znaczące osiągnięcia naukowe, dydaktyczne i organizacyjne. Obecnie pełni funkcję prorektora ds. ogólnych.

Rodowód wydziału

dr inż. Ireneusz Suliga
dr hab. inż. Monika Pernach, prof. AGH

Nauki przyrodnicze i techniczne (górnictwo, hutnictwo, geodezja) wykładane były obok ścisłych właściwie od początku funkcjonowania uniwersytetów w Polsce¹. Rozwój szkolnictwa wyższego w okresie zaborów miał różną intensywność, w zależności od celów i form zarządzania danymi ziemiami przez zaborców. Rodowód Akademii Górniczej można wyprowadzać z dziejów wyższego szkolnictwa technicznego we wszystkich trzech zaborach. Oczywistymi wzorcami były szkoły górnicze w Leoben, Przybramie, Freibergu, Berlinie, instytuty w Petersburgu, Kijowie, Lwowie. Lokalnym pierwowzorem uczelni górniczej była Szkoła Akademiczno-Górnicza w Kielcach, utworzona w 1816 roku przy Głównej Dyrekcji Górniczej². W programie zajęć, oprócz przedmiotów ogólnych, lub związanych ściśle z górnictwem, były przedmioty hutnicze: Decymozja praktyczna, czyli probierstwo, wykładana przez Henryka Kadena, Chemia ogólna i hutnictwo, wykładana przez Jerzego Puscha. Tematyka hutnicza była zapewne w przedmiocie Maszynieria górnicza wykładanym przez Fryderyka Lempego, Kształceniu hutniczemu służyły również cotygodniowe praktyki w hucie w Białogonie i praktyki wakacyjne w dozorstwie hutniczym³. Trzon kadry profesorskiej stanowili

Wśród merytorycznych przesłanek powołania uczelni technicznej należy wymienić przede wszystkim potrzeby społeczno-gospodarcze – dążenie do wykształcenia kadry gwarantującej funkcjonowanie i rozwój określonej gałęzi gospodarki krajowej. Uczelnia mogła powstać w środowisku charakteryzującym się potencjalnymi możliwościami stworzenia grona profesorskiego, posiadającym bazę lokalową i mieszkalną, zapewniającym napływ odpowiednio przygotowanych słuchaczy i ich późniejsze zatrudnienie. Ważne znaczenie miał również systematyczny dopływ środków finansowych, gdyż uczelnie nie kreowały zysku.

sprowadzeni do Królestwa specjaliści z Saksonii. W ciągu 10 lat istnienia uczelnia wykształciła liczną rzeszę projektantów i konstruktorów hutniczych, jak: Jacek Lipski, Stanisław Wysocki, Łukasz Reklewski, Wojciech Krygier, Jan Łęski, Antoni Klimkiewicz.

Inną dynamikę miały starania o założenie wyższej uczelni górniczo-hutniczej w Krakowie. Od 1834 roku funkcjonował tu Instytut Techniczny (IT) – średnia szkoła techniczna, ufundowana przez wybitnego architekta Szczepana Humberta. Zabiegi miasta o przekształcenie Instytutu w uczelnię techniczną zakończyły się niepowodzeniem

18 listopada 1921 roku dokonano wyboru prof. Antoniego Rodziewicza-Bielewicza na dziekana Wydziału Hutniczego.

¹ Z. Wójcik, Józef Morozewicz, uczonej i współorganizator Akademii Górniczej w Krakowie, SW AGH, 2004, s.73

² Z. Wójcik, Problematyka geologiczna i górnicza w „Gazecie Kieleckiej” w latach 1871-1900, ŚSDP, Kielce, s. 181

³ N. Gąsiorowska, Z dziejów przemysłu w królestwie Polskim, PWN, Warszawa, 1965, s.440

fot. arch. AGH

Pierwszy dziekan Wydziału Hutniczego prof. Antoni Rodziewicz-Bielewicz

fot. za „60 lat AGH w fotografii”, Kraków, 1979

Posiedzenie Komitetu Organizacyjnego AG. Od lewej: Hieronim Kondratowicz, Jan Zarański (zastępca przewodniczącego), Józef Morozewicz (przewodniczący), Stanisław Kontkiewicz, Juliusz Leo, Jan Stock

i utworzeniem w roku 1844 Akademii Technicznej we Lwowie, z oddziałem technicznym i handlowym. Rangę krakowskiego Instytutu zamierzano obniżyć do rangi szkoły realnej.

Przez drugie półwiecze XIX wieku trwały intensywne zabiegi postów, władz miasta Krakowa, środowisk naukowych i technicznych o utworzenie wyższej szkoły górniczo-hutniczej. Początkowo starano się o podniesienie rangi Instytutu Technicznego do kategorii wyższych szkół technicznych, z wydziałem górniczym. W latach 1868-1969 trwały w Wydziale Krajowym Sejmu prace nad reorganizacją szkół technicznych w Krakowie i we Lwowie. Komisja Wydziału Krajowego opracowała projekty reorganizacji szkół, w którym szkoła w Krakowie miała być wyższym zakładem naukowym, między innymi z trzyletnim wydziałem zawodowym dla górników i hutników. W drugim roku nauki przewidywano przedmiot Hutnictwo ogólne i szczegółowe w wymiarze 6 godz. tygodniowo⁴. Wykształcenie hutnicze miały poszerzać wycieczki do hut. Konsekwencją prac komisji było uchwalenie przez Sejm Krajowy ustawy przekształcającej IT w 3 szkoły, między innymi w szkołę górnictwa i hutnictwa. Ustawa nie weszła w życie, a w 1875 roku rząd cesarski przekształcił IT w Instytut Techniczno-Przemysłowy (IT-P), bez praw akademickich.

Dalsze działania szły w dwóch kierunkach: dodania oddziału górniczego i hutniczego do IT-P lub utworzenie osobnej uczelni górniczo-hutniczej. W drugim kierunku zmierzał wniosek posła Leona Chrzanowskiego z 1876 roku. Wniosek został skorygowany w 1877 przez Wydział Krajowy⁵, ze względu na negatywną ocenę ze strony ministra, który uznał za zbyt liczne organizowane kolejnej wyższej szkoły górniczej. Powrócono do starań o dodanie spornych oddziałów do IT-P, z przejściowym wprowadzeniem przedmiotów górniczych i hutniczych. Projektu nie zrealizowano, a w 1885 roku powołano Państwową Szkołę Przemysłową (PSP), obniżając rangę Instytutu do poziomu szkoły zawodowej.

W tej sytuacji powrócono do koncepcji powołania osobnej wyższej szkoły górniczo-hutniczej. Główną aktywnością wykazało się tu miasto Kraków. Pod koniec 1897 roku Rada Miasta wniosła do Sejmu odpowiednią petycję⁶ i podjęto prace nad programem szkoły⁷. Wobec braku decyzji rządowych podejmowane były kolejne interpeleacje, zbierano opinie od specjalistów i z uczelni górniczych. Negatywne stanowisko wobec starań miasta zajmowali właściciele i dyrekcje kopalń śląskich, a Związek Górników i Hutników Polskich (ZGiHP) w Austrii zasugerował w 1908 roku, by ze względów taktycznych wstrzymać prace do

Na drugim posiedzeniu Ogólnego Zebrania Profesorów Akademii Górniczej (OZPAG), 15 października 1921 roku, zapadła decyzja o otwarciu w bieżącym roku Wydziału Hutniczego niezależnie od niewielkiej ilości zgłoszeń. Ogólne kierownictwo organizacji wydziału powierzono prof. Antoniemu Rodziewiczowi-Bielewiczowi.

⁴ A. Siwik, R. Artymiak, J. Kwiek, „Wysoki Sejm raczy uchwalić”. Starania o założenie wyższej szkoły górnictwa i hutnictwa w Krakowie w latach 1861-1914. Dokumenty, Wyd. AGH, 2013, t.1, sygn. 2, s. 41

⁵ A. Siwik,.... T.1, Sygn.4, s.47

⁶ A. Siwik,.... T.1, Sygn.7, s.65

⁷ A. Siwik,.... T.1, Sygn.11, s.75

czasu powołania szkoły sztygarów w Dąbrowie na Śląsku Cieszyńskim.

Przełomowa dla działaczy była ponowna petycja Gminy do Ministerstwa Robót Publicznych (MRP) w Wiedniu z roku 1909. Przez kilka lat pozyskiwano poparcie dla wniosku, jak również pisano o tym w artykułach prasowych. Nastąpiła również zmiana w stanowisku ZGiHP. Delegacja - organ wykonawczy związku⁸, została upoważniona na zjeździe w dniu 23 września 1910 roku we Lwowie do podjęcia starań nad utworzeniem w kraju wyższych studiów górniczych⁹. Stanowisko delegacji przekazano na spotkaniu w MRP 1 lipca 1912 roku. Przedstawiciele rządu wykazywali przychyłość do projektu, ale wnosili o rozważenie etapowości jego realizacji, ze względu na koszty: 555 000 koron rocznie przy uczelni dwuwyzdiałowej, a 465 000 koron rocznie przy uczelni jednowydziałowej¹⁰. Spotkało się to z aprobatą Delegacji ZGiHP, która w memoriale zaprezentowanym przez posła Jana Zarnańskiego stwierdziła, że górnictwo polskie zadowolili się powołaniem jedynie wydziału górniczego i zgadza się na sukcesywne poszerzanie zakresu działalności szkoły¹¹.

10 lipca 1912 roku Ministerstwo Robót Publicznych zakomunikowało o zamiarze utworzenia wyższej szkoły, przejściowo tylko dla kierunku górnictwa¹². Miasto podjęło intensywne prace nad lokalizacją i finansami szkoły. Konsekwentnie jednak, zarówno prezydent Juliusz Leo, jak Rada Miasta, wyrażali życzenie szybkiego utworzenia wydziału hutniczego.

Delegacja ZGiHP opracowała w tym samym roku „Memoriał w sprawie założenia Akademii Górniczej w Krakowie”¹³, prezentujący założenia ideowe akademii, zarys statutu, programu nauczania i założenia finansów uczelni. Hutnictwo nominalnie zniknęło z nazwy uczelni. Na III roku zamierzano jednak wykladać Encyklopedię hutnictwa i technologii metali, w wymiarze 3 godzin tygodniowo, z 1-godzinnyimi ćwiczeniami. Wykład miał obejmować: materiały opałowe używane w hutnictwie,

fot. Muzeum AGH

Pierwsi absolwenci – hutnicy wraz z profesorami, 1923 rok

koksownictwo z produktami ubocznymi, paleniska, prażenie rud, rodzaje, wyrób i własności metali i stopów używanych w przemyśle maszynowym, obróbkę ręczną i maszynową, urządzenia warsztatów kopalnianych. Ćwiczenia miały być poświęcone obróbce metali. W programie uwzględniono wycieczki do hut, fabryk maszyn i warsztatów¹⁴. Na wniosek prezydenta Juliusza Leo prace podjął Komitet Organizacyjny Akademii Górniczej (KOAG) z przewodniczącym prof. Józefem Morozewiczem. Profesor był jednym z najwybitniejszych geologów polskich, organizatorem instytucji naukowych, twórcą szkoły naukowej związanej z przemysłowym wydobyciem kopalin mineralnych, autorytetem w naukach geologicznych¹⁵. Komitet zajął się planem studiów i programem budowy gmachu uczelnianego. Wzorowano się na programach studiów z uczelni w Leoben. W programie studiów, ani w strukturze organizacyjnej nie było tematyki hutniczej. 31 maja 1913 roku cesarz Franciszek Józef wydał postanowienie o utworzeniu wyższej szkoły górniczej w Krakowie¹⁶. Wybuch I wojny światowej uniemożliwił jednak realizację projektu.

Pierwszy profesor metalurgii Henryk Korwin-Krukowski, tu jako rektor Akademii Górniczej

fot. arch. uczelni

⁸ Z. Wójcik, Józef Morozewicz, uczoney i współorganizator Akademii Górniczej w Krakowie, SW AGH, 2004

⁹ A. Siwik,.... T.1, Sygn.24, s.11

¹⁰ A. Siwik,.... T.1, Sygn. 29, s. 123

¹¹ A. Siwik,.... T.1, Sygn.29, s.25

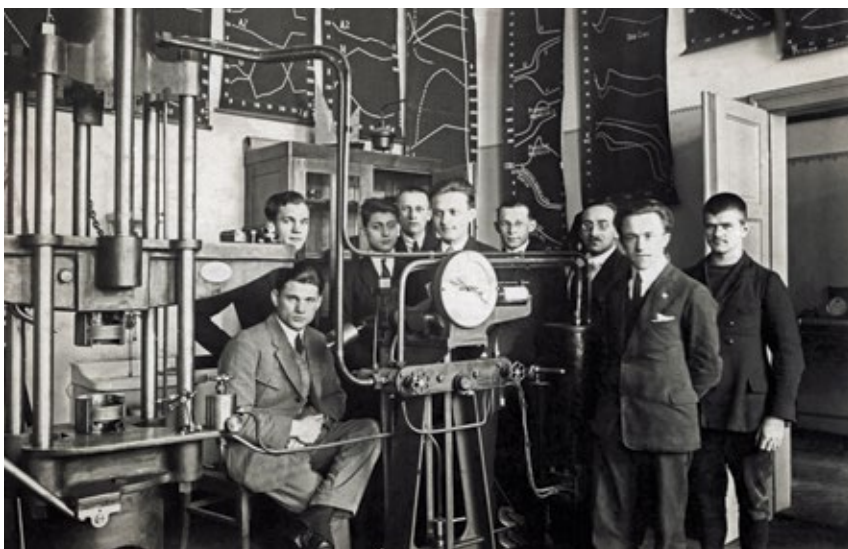
¹² A. Siwik,.... T.1, Sygn.31, s.131

¹³ A. Siwik,....T.1, Sygn. 66, s. 249

¹⁴ A. Siwik,.... T.1, Sygn.66, s. 322

¹⁵ Z. Wójcik, Józef Morozewicz, uczoney i współorganizator Akademii Górniczej w Krakowie, SW AGH, 2004

¹⁶ A. Siwik,.... T.1, Sygn.51, s. 199

Studenci Akademii Górniczej
w Zakładzie Metalografii
na Krzemionkach, rok akademicki
1926/1927 rok

Po odzyskaniu niepodległości, już w listopadzie 1918 roku, wznowiono działalność KOAG. W pracach organizacyjnych wykorzystano materiały zgromadzone w 1913 roku. Projekt utworzenia Akademii Górniczej zyskał w lutym 1919 roku poparcie zjazdu ZGiHP. 8 kwietnia 1919 roku Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (MWRiOP) wystąpiło do Rady Ministrów z wnioskiem o założenie i uruchomienie z dniem 1 października dwuwyziałowej (wyzd. Górniczy i Hutniczy) Akademii Górniczej w Krakowie¹⁷. Akademia Górnicza rozpoczęła swój formalny byt, a KOAG przejął funkcje administracyjne tworzonej uczelni. Pozyskiwał profesorów, tworzył programy studiów, regulaminy, zabezpieczał finanse i lokale na działalność badawczą i dydaktyczną. Już w maju 1919 roku powołano pierwszych sześciu profesorów Akademii Górniczej w zakresie matematyki, fizyki, chemii, geometrii wykreślnej, mineralogii z petrografią i teorii budowy maszyn. Za zgodą MWRiOP rozpisano konkursy na kolejne 10 katedr na wydziale górniczym i podjęto kroki zdążające do otwarcia za dwa lata Wydziału Hutniczego¹⁸. W pracach organizacyjnych formowała się idea akademii, którą najlepiej ujął inż. Jan Zarański na uroczystości otwarcia uczelni w dniu 20 października 1919 roku przez Józefa Piłsudskiego: „Wolno nam jednak wyrazić życzenie, by Akademia nie uwłaczając teorii, miała w równej mierze na oku praktyczne kierunki życia i praktyczne zadania

górnictwa i hutnictwa, bo od ich spełnienia zależy w wysokim stopniu dalszy świetny postęp rodzimego przemysłu górniczo-hutniczego”¹⁹. Cytowany tu inż. Jan Zarański, specjalista z prawa górniczego, spełniał wg prof. Z. Wójcika rolę twórcy Akademii Górniczej. Tak jak za twórcę Szkoły Akademicko-Górniczej w Kielcach uważany jest Stanisław Staszic, a nie jego przełożony Stanisław Kostka Potocki, tak krakowską Akademię Górniczą utworzył Jan Zarański, w gronie wybitnych fachowców, któremu przewodniczył skuteczny organizator prof. Józef Morozewicz²⁰.

Od marca 1920 roku funkcjonowały w KOAG dwa subkomitety: górniczy i hutniczy, które pracowały nad programami studiów, organizacją i obsadą katedr. Pod koniec maja KOAG przyjął programy studiów dla III i IV roku obu wydziałów i przekazał je do zatwierdzenia w ministerstwie. W sierpniu komitet wystąpił o mianowanie prof. Henryka Korwin-Krukowskiego na prof. metalurgii żelaza i zobowiązanie go do kierowania pracami organizacyjnymi Wydziału Hutniczego²¹. Komitet Organizacyjny nie ograniczał się do rozwiązywania bieżących problemów, myślał perspektywicznie, prosząc już w październiku 1919 roku Radę Miasta o rezerwację na potrzeby Wydziału Hutniczego i Katedry Chemii terenów położonych obok terenów przeznaczonych na budowę gmachu głównego²². W składzie osobowym w roku akademickim 1920/21 funkcjonowały osoby związane później z Wydziałem Hutniczym: prof. Jan Stock, fizyk, zastępca prof. Wilhelm Staronka, chemik, doc. płatny Roman Dawidowski, technologia cieplna, dr Mieczysław Jeżewski, asystent, fizyk²³. W programie studiów na ew. III roku pojawił się przedmiot hutniczy: Wiadomości wstępne z hutnictwa, w wymiarze 2 godz., z wycieczkami do hut²⁴.

2 listopada 1920 roku powołano Kolegium Profesorów Akademii Górniczej w Krakowie pod kierownictwem rektora Antoniego Hoborskiego²⁵, a od października 1921 roku Ogólne Zebranie Profesorów Akademii Górniczej (OZPAG). Na drugim posiedzeniu tego gremium w dniu 15 października 1921 roku zapadła decyzja o otwarciu w bieżącym roku Wydziału Hutniczego niezależnie od ilości zgłoszeń²⁶. Ogólne kierownictwo organizacji wydziału powierzono prof. Antoniemu Rodziewicz-

3 kwietnia 1922 roku OZPAG postanowiło: zaprowadzić Rady Wydziałowe i Senat z zachowaniem ogólnego posiedzenia, a to od 1 lipca bieżącego roku szkolnego. Pierwsze posiedzenie Rady Wydziału Hutniczego odbyło się 15 maja 1922 roku.

¹⁷ A. Siwik, R. Artymiak, J. Kwiek, „Podejmując rozpoczęte dzieło”. Dokumenty, Wyd. AGH, 2014, t.2, sygn, 5, s.45

¹⁸ A. Siwik,....t.2, Sygn.19, s. 84

¹⁹ A. Siwik,.... t.2, .Sygn.20, s. 92

²⁰ Z. Wójcik, Józef Morozewicz, uczoney i współorganizator Akademii Górniczej w Krakowie, SW AGH, 2004, s. 126

²¹ A. Siwik,.... t.2, .Sygn.53, s. 158

²² A. Siwik,.... t.2, .Sygn.61, s. 184

²³ A. Siwik,.... t.2, .Sygn.58, s. 173

²⁴ A. Siwik,.... t.2, .Sygn.59, s. 179

²⁵ A. Siwik,.... t.2, .Sygn.65, s. 192

²⁶ A. Siwik,.... t.2, .Sygn.76, s. 224

fot. arch. uczelni

fot. arch. uczelni

Po obronie doktoratu nr 4 AG w 1933 rok

wi-Bielewiczowi. Kolejne decyzje OZPAG dotyczyły wyboru dziekana i rewizji programu wydziału.

9 listopada 1921 roku wyznaczono termin wyboru dziekana wydziału na 19 listopada oraz powołano komisję do rewizji programu wydziału w składzie: Antoni Rodziewicz-Bielewicz, Henryk Korwin-Krukowski, Oskar Nowotny. 18 listopada 1921 roku dokonano wyboru prof. Antoniego Rodziewicza-Bielewicza na dziekana Wydziału Hutniczego²⁷. 3 kwietnia 1922 roku OZPAG postanowiło zaprowadzić Rady Wydziałowe i Senat z zachowaniem ogólnego posiedzenia, a to od 1 lipca bieżącego roku szkolnego²⁸. Pierwsze posiedzenie Rady Wydziału Hutniczego odbyło się 15 maja 1922 roku. Wydział uzyskał status prawny, mógł przyjmować i promować studentów, decydować w sprawach programowych, strukturalnych i osobowych. Celem tej części opracowania było przesłalenie w aspekcie hutnictwa koncepcji i działań dotyczących utworzenia w Krakowie wyższej szkoły górniczo-hutniczej. Starania podejmowane przez postów i miasto Kraków ewoluowały od projektu utworzenia akademickich oddziałów górniczo-hutniczych przy istniejących szkołach, do powołania nowej wyższej uczelni technicznej. Wnioskodawcy mogli powoływać się na potrzeby kadrowe lokalnego kopalnictwa kruszcowego, solnego i węglowego. Nie można było używać takiego argumentu przy forsowaniu tematyki hutniczej, w Krakowie i najbliższej okolicy nie było hut. Stąd wynikała chyba pewna łatwość w odejściu od kierunku hutniczego i oddalenia jego uruchomienia na czasy późniejsze. Względy finansowe nie miały tu chyba wielkiego znaczenia. Wariant dwuwyziałowy kalkulowano na kwotę wyższą o ok. 20 proc. W zapleczu intelektualnym projektu – Związku Górników

²⁷ A. Siwik,.... t.2, „Sygn.79, s. 237

²⁸ Arch. AGH, Protokoły posiedzeń Ogólnego Zebrania Profesorów, sygn. 0048

i Hutników Polskich dominowała prawdopodobnie lobby górnicze, a strategią działania była taktyka małych kroków, sprawdzona przy tworzeniu szkoły sztygarów w Dąbrowie Cieszyńskiej. Rezultatem była decyzja z 1913 roku o utworzeniu Akademii Górniczej, jednowydziałowej, z perspektywą uruchomienia drugiego wydziału hutniczego.

W pracach Komitetu Organizacyjnego AG w latach 1918-1919 roku wykorzystano projekt z 1913 roku, ale. uruchomienie kierunku hutniczego było już skonkretyzowane i konsekwentnie realizowane. Należało przede wszystkim stworzyć kadrę naukową przyszłego wydziału, powołać organizatorów kierunku, podjąć starania lokalowe i pozyskać kandydatów na studia. Komitet Organizacyjny Akademii Górniczej, Kolegium Profesorów, a później Ogólne Zebranie Profesorów oraz rektor Antoni Hoborski realizowali tę część swojej misji w sposób perfekcyjny. W roku akademickim 1922/23 Wydział Hutniczy mógł zacząć funkcjonować, a Akademia Górnicza stała się uczelnią dwuwyziałową. Marzenia pokoleń postów, rajców miejskich, inżynierów i naukowców zostały zrealizowane.

Członkowie korporacji studenckich AG z lat dwudziestych

Tymczasowa siedziba Akademii Górniczej w budynku przy ul. Krzemionki 11 w Podgórzu, 1927 rok

fot. NAC